

E12. Energipriserne stiger: For 100 år siden var en innovativ møller langt forud for sin tid og blev selvforsynende med energi

Nikolai: Midt i Nordjyllands bakkede skovlandskab møder et ligefrem futuristisk særsyn de forbipasserende bønder. Mølleren Jens Jensen har gjort det utænkelige. Noget, som folk her på egnen aldrig har turdet drømme om. Snakken går i lokalområdet: "Hvad er det, der foregår på Dorf Møllegård?" Vi er i 1930'erne og med sit enorme arkitekttegnede hus, de store staldbygninger og laden, vandturbinen og den store vindmølle skiller Møller Jensens prægtige mølleanlæg sig ud fra omgivelserne. Alle her i Brønderslev Sogn er nysgerrige. Enkelte har fået arbejde på gården og dermed været så heldige at få et kig indenfor i huset. Midt i en krisetid har mølleren formået at gøre sit hjem selvforsynende med både vand og strøm. Normalt besørger man sig på et lokum eller bare direkte på møddingen, men rygtet siger, at huset skulle være udstyret med noget så unikt som et badeværelse med indlagt vand. Nu kommer han hjem, mølleren, ikke siddende i en hestekærre, men farende i sin spritnye automobil. Han træder ud, velklædt og friseret. Hvad er det, mølleren Jens Jensen ved, som ingen andre her på egnen tilsyneladende har skænket en tanke? Velkommen til Forløber. Jeg hedder Nikolai Sørensen. I starten af 1900-tallet blev den fremsynede møller, Jens Jensen, selvforsynende med vand og strøm. Det kunne vi jo godt drømme om at være i dag, hvor energipriserne er steget til mere end det dobbelte siden 2021. Prisstigningen skyldes blandt andet mangel på vind- og vindenergi fra Norge og Sverige. Og så er der krigen i Ukraine. Den har skabt usikkerhed om gasleverancen til Europa. Men så sent som den 18. maj i år blev der underskrevet en historisk aftale mellem regeringsledere fra Danmark, Tyskland, Holland og Belgien om at tidoble kapaciteten for havvind i Nordsøen. Det vil angiveligt kunne forsyne op til 230 millioner europæiske husstande med grøn energi. For hundrede år siden formåede mølleren, Jens Jensen, at skabe energi nok til at forsyne hele sin egen husstand. Hvordan kunne han være så langt forud for sin tid, og hvad kan hans historie lære os i dag? I dag skal vi høre historien om den topmoderne Dorf Møllegård og mølleren Jens Jensen. Og den historie fortæller du, Anne Provst. Du er direktør på Museum for Forsyning og Bæredygtighed. Velkommen til.

Anne: Tak skal du have.

Nikolai: Hvad er dette - Dorf Møllegård - for et sted, før Jens Jensen overtager det?

Anne: Jamen, det starter jo helt tilbage i 1600-tallet som en vandmølle, der hører under Dronninglund Slot. Og det er egentlig bare en vandmølle. Og man udnyttede vandmøllernes kraft mange steder i landet til blandt andet at kværne mel. Og det er det, man også har gjort på Dorf Møllegård som udgangspunkt. Jens Jensens bedstefar får så købt denne gård og denne vandmølle, og han begynder ikke ligefrem at tænke meget over, hvad der skal ske. Det er faktisk først hans søn, altså Jens Jensens far, der tænker, at det skal være lidt større. Det er ham, der bygger stuehuset. Det første stuehus. Ikke det, som vi skal snakke om her, men det første stuehus. Så han udvider en lille smule. Og ellers er det jo så bare en ganske almindelig møllegård på dette tidspunkt. Den gør jeg ikke så meget andet end egentlig bare at være en vandmølle med dertilhørende gård.

Nikolai: Jeg har her taget et billede med af Jens Jensen og hans familie i 1910. Jeg ved ikke, om du ud fra det kan beskrive for os, hvad han egentlig er for en person?

Anne: Der er ingen tvivl om, at han var meget selvbevidst, tror jeg, vi kan sige. Han vidste godt, hvem han var. Han vidste, hvor hans plads var i samfundet. Og det er selvfølgelig også noget af det, som alle de ting, han fandt på hen ad vejen kunne være med til at understøtte. Men allerede på dette billede her er det tydeligt, at han sidder og er opstillet med sin familie, og de har meget flot tøj på og sidder i deres fineste position, om man så kan sige. Han gik helt fra starten ind for, at han for eksempel skulle spise alene. Det vil sige, at hans hustru og børnene kunne sidde for sig selv ude i køkkenet, og han kunne sidde i sit herreværelse, kontor. Og så kunne folkene ellers sidde i folkestuen. Han skulle spise alene.

Nikolai: Der var nogle klare grænser der?

Anne: Han var bevidst om, hvem han var.

Nikolai: Ved man noget om, hvor hans innovative tankegang egentlig kommer fra? Hvornår starter det?

Anne: Jeg forestiller mig, at han har holdt nogle forskellige tidsskrifter og så videre. Han har helt sikkert været interesseret i industrialiseringen, og hvad man kunne gøre med den. Så han har sikkert læst noget udefra og tænkt: Kunne det fungere med mit sted her? For det var jo stadigvæk på dette tidspunkt, hvor billedet er taget, bare en vandmølle. Der var selvfølgelig et mindre husdyrhold, men ikke noget prangende overhovedet på dette tidspunkt. Så han har fået noget inspiration udefra. Men ikke sådan lige i nabolaget, for der var overhovedet ikke noget i den retning.

Nikolai: Så han har egentlig allerede tidligt haft visioner for møllegården?

Anne: Han har haft store visioner lige fra start af. Det har han.

Nikolai: Og hvornår er det, at han overtager gården?

Anne: Jamen, det gør han i 1919. Og på dette tidspunkt står den som sagt med dette - det er måske lige at overdrive lidt at sige "gamle", men fra 1870 - stuehus, som de var flyttet ind i. Det var egentlig temmelig stort. Et fuldt grundplan på omkring 200 kvadratmeter. Så det var egentlig meget moderne, burde man tænke. Men det syntes han så ikke.

Nikolai: Der skulle ske noget.

Anne: Der skulle ske noget andet.

Nikolai: Som du siger: han overtager i 1919. Og hvad sker der her? Får han udløb for sine ideer her?

Anne: Det begynder han i hvert fald ret hurtigt at få. For der er jo på denne gård dette stuehus, som jeg lige fortalte om, men så er der selvfølgelig også både en kostald og en lade og en hestestald. Men det er ligesom ikke stort nok, selvom man skulle synes, at det forslø rigeligt til det område. Men noget af det, han begynder på ret hurtigt, er at udbygge og bygge om. Og helt voldsomt vildt er det jo, at han faktisk ret hurtigt - indenfor et års tid - river sit stuehus ned, som jo ikke er ret gammelt, fra 1870. Det er helt uhørt på dette tidspunkt.

Nikolai: Det var ikke godt nok?

Anne: Det var ikke godt nok, det stuehus hans far havde bygget. Og så får han arkitekt, Charles Jensen, som er ret kendt i lokalområdet, til at bygge et kæmpestort hus på 250 kvadratmeter i grundplan og med næsten fuldt loft. Hvis man tager kornloftet med i den ene ende, så er der fuldt loft og fuld kælder også. Og det er jo helt voldsomt. Og noget af det, der også er voldsomt ved det, er dette med to slags rindende vand. Og så sætter han en turbine på nede i vandmøllen, der ligger sådan lidt længere nede i landskabet. Der sætter han en turbine på, som kan generere strøm til ham. Og det betyder jo også, at han får strøm op til sit hus. Samtidig flytter han laden og gør den bredere - det kan man se derinde nu - med sådan en ret fin konstruktion. Da han så gør det, kan han også forlænge kostalden, så der kommer disse 17 dobbelt-kobåse, som stadigvæk er der nu, som er helt unikt i Danmark. Så det er altså en kæmpe stald, han har sig der, samt en kæmpe lade og et kæmpe stuehus.

Nikolai: Hvor mange år sker dette indenfor?

Anne: Det sker indenfor fem år cirka.

Nikolai: Vildt. Du beskrev dette med to slags rindende vand. Hvad vil det sige?

Anne: Det vil sige, at der står noget ved siden af vandmøllen. Der står der noget så eksotisk som en stødhævert. Og det er sådan en pumpe, der fungerer med sit eget undertryk, så den skal ingen strøm have for at køre. Men når den først sættes i gang, står den bare og pumper vand. Og i dag pumper den kun vand til havens springvand for ligesom at vise folk, at den kan det. Men tidligere pumpede den vand op i en kæmpe tank på kostaldsloftet, faktisk. Og så var der jo tryk på, når det var så højt oppe, til at det kunne komme ind i stuehuset og ned i kostalden. Og så er der en anden slags rindende vand, for dette søvand, som stødhæverten pumper ind, kan man ikke drikke. Det kan man måske godt, men det gjorde man i hvert fald ikke. Det brugte man til at vaske i og gøre rent og sådan nogle ting. Men fra en kilde, som er i en bakke lige ved siden af møllegården, har man haft rindende rent vand. Og det er en af de lidt sjove features, om man så må sige, at dette vand, der kom ind i stuehuset, løber under gårdspladsen i en lille rørledning, og så står der en lille taphane inde i bryggerset på gulvet. Og selv Jens Jen-

sen måtte på knæ for at få sit vand. Det siger man ude på egnen: Så almægtig var han heller ikke.

Nikolai: Denne turbine vil jeg også gerne tilbage til. Den genererer så strøm til hans hus. Ved man hvor meget strøm, den har kunnet generere?

Anne: Jeg ved ikke præcis, hvor meget den har kunnet generere, men det har været jævnstrøm. Den er et 110-voltsjævnstrømsanlæg, så vandet har ligesom drevet turbinen, som har gået op til en generator, som så har lavet strøm. Man ved fra senere hen, da man skulle have TV for eksempel, at man blev nødt til at købe noget strøm udefra, for det kunne den ikke trække. Så det var for høje ampere til, at det kunne lade sig gøre. Men alt lys og al elektricitet på møllegården har den trukket.

Nikolai: Sempelthen hele gården?

Anne: Ja.

Nikolai: Det er jo for vildt. Så han bliver simpelthen selvforsynende med energi og vand?

Anne: Ja, og uden at du skal spørge mig dybere om, hvordan det lige præcist fungerer fysisk, lavede man også batterier derude, som stod i nogle store glaskar. Problemet med en vandmølle er jo, at hvis det er meget koldt, så fryser vandet, og så kan den ikke køre. Eller hvis der er meget lavt vand om sommeren, når der har været tørke et stykke tid, så kan den heller ikke køre. Så man havde nogle store glas med kemi i, som man simpelthen brugte som batterier, hvor man kunne opmagasinere strøm.

Nikolai: Okay. Til når det så blev vinter?

Anne: I nogle dage. Så kunne man ligesom skifte, men man kunne ikke sådan gemme det til det blev vinter. Men så kunne den køre, og hvis der var nogle dage med frost, kunne man bruge det der.

Nikolai: Og alt dette er jo så i starten af 1900-tallet. Vi er i 1920'erne her. Altså, det lyder jo for vildt. Hvor får han disse ideer fra? Ved vi det?

Anne: Ikke præcist. Altså, han er blevet inspireret fra folk rundt omkring. Og der er jo også andre steder - hvis man sådan ser i et lidt større perspektiv - der sætter turbiner ind. Det er jo noget af det, man begynder på dette tidspunkt. Altså, det er jo en del af industrialiseringen. Der var jo rigtig meget af industrialiseringen i England, for eksempel, som man ser på: Hvad gjorde man der for at få ting til at fungere? Men der er jo bare ikke noget lige i lokalområdet. Så mit bedste bud er simpelthen, at han må have læst om det. Familien var meget interesseret i, hvad der foregik, og deres børn kom også på skoler og kom ud og skulle høre fra andre steder end lige naboerne. Så de var interesserede i verden omkring dem.

Nikolai: Så det var hans udsyn?

Anne: Det er jeg sikker på, at det var.

Nikolai: Var noget af dette et spørgsmål om bæredygtighed og grøn energi for ham?

Anne: Overhovedet ikke. Det var jo bare et spørgsmål om luksus for ham på dette tidspunkt, fordi han syntes, at det var smart at kunne have tændt sit lys inde i møllegården. Og man kan jo godt forestille sig det lokale palads med 250 kvadratmeter i grundplan. Og hvor mange pærer kan der være tændt derhenne? For det er jo svært at trække pærerne. Det kræver voldsomt meget jævnstrøm at holde dem i gang. Så det har på en eller anden måde også været bekvemmelighed og luksus. Jeg ved ikke helt, men måske en lille smule show off også.

Nikolai: Lidt prestige. Vi befinder os jo også lige omkring en økonomisk krise. I midten af 30'erne begynder der at ske nogle ting i økonomien. Hvordan har alt dette kunnet lade sig gøre for ham i denne tid?

Anne: Jamen, Jens Jensen var meget dygtig til at drive forretning. Mildest talt. Han var meget dygtig - hvis man siger "hestehandler", får man måske nogle forkerte associationer - men han var virkelig dygtig til at lave gode heste og få dem solgt. Han var dygtig til at drive sit landbrug. Og man skal jo tænke på, at der ikke bare var en vandmølle, men der var også disse mange køer. Det er jo relativt i dag, men der var sådan dobbeltkøbåse, så vi er oppe i nærheden af 40. Og der var svinestald, og der var dette heste-

hold. Der var både vandmøllen, som han stadigvæk malede korn på - den malede faktisk op til '63 - og så var der også vindmøllen, som hans far havde bygget. Det var også en genbrugsmølle. Den havde han fået bygget i 1887, og den kunne også bruges til at male korn på. Så folk kom også til ham. Han var jo sådan korn- og foderstofstedet, nærmest. Selvfølgelig også til brød og sådan noget. Han fik også lavet et mindre mejeri på sin gård, så han tænkte hele tiden på en rigtig iværksætteragtig måde der: Hvad kunne man egentlig få ud af de forskellige ting?

Nikolai: Han har virkelig haft gang i alt, hvad denne gård egentlig har kunnet?

Anne: Ja, og han har haft syn for, hvis der var en eller anden mulighed. Han var også med i Sparekassens direktørstab og var også meget engageret kirkeligt. Så han var altså bare sådan rigtig driftig og fremstormende på mange måder. Han udnyttede alle muligheder.

Nikolai: Hvilken indflydelse får hele denne udvikling på gården? Du var lige inde på det med luksus og sådan noget. Hvordan ser det så ud i gården og i stuehuset?

Anne: I stuehuset, som er bygget i denne bedre byggeskik, er det meget tydeligt, at det er en arkitekt, der har lavet det. Det er et helt symmetrisk, meget flot stuehus med en kvist centreret i midten og med en stor muret terrasse, som man kan gå lige ud på med en midtercentreret trappe ned til prydhaven. Så det er virkelig, virkelig fint. Og så er der selvfølgelig forskel på den ene ende af huset og den anden. For man har den fine ende af huset, hvor der er meget smukt udskåret træ til gerigter og fodlister og radiatorskjulere og så videre. Og det er meget tydeligt, at det er den fine ende, hvor gæster - fine gæster i hvert fald - kom ind. Fordøren er væsentligt højere end bagdøren, og der er fint glas sat over den. Denne i den anden ende har man været så voldsom, at man har taget en gammel dør fra det gamle stuehus og brugt som dør fra bagudgangen og ind til bryggerset. Den er meget lav og lille, og alle dørkarmene er brune og smalle. Men det er også der, det fine toilet er, som man har indrettet. Og det er jo helt vildt, at man har haft et toilet med rindende vand på dette tidspunkt. Og så er der et meget stort køkken og bryggers. Og det var selvfølgelig også nødvendigt, fordi man også havde en del folk, der arbejdede på gården. Men alligevel så er folkestue-, køkken- og bryggersdelen kun en tredjedel af hele grundplanen. Alt det andet er stuer.

Nikolai: Okay. Hold da op.

Anne: Så der mange stuer, og de er store og meget flotte og flot dekorerede. Og så er de også, helt henne i den fine ende, malet i meget farvestrålende nuancer. Blandt andet blå, som var dyr. Så man kunne ligesom se: Nu er du i det fineste rum.

Nikolai: Og han har haft forstand på at vise denne luksus?

Anne: Ja, fordi denne blå er dyr, kan du se, at det er vores stadsrum.

Nikolai: Og hvad med familien? Hvilken indflydelse får dette på hele Jens Jensens familie?

Anne: Jamen, de er selvfølgelig vældig ansete i lokalområdet. Det er sådan lidt herrestedet, uden at det overhovedet har noget som helst med en herregård at gøre. Men alligevel - i og med at de bygger dette store og standsmæssige hus og har møllerne og biler - er det sådan lidt de fine folk på egnen. Det kan man også godt høre, hvis man dels har talt med nogen, der kom på gården, som kan huske noget af det, og også fra de få beskrivelser, vi har: Det var meget fint, hvis man blev inviteret ind til en kop kaffe - også selv om det kun vær i folkeskolen, for eksempel. Eller hvis man fik lov at komme med i haven en dag. Samtidig er der også meget tydeligt, at folk alligevel ikke følte, at de var sådan nogle højrøvede nogle. Altså, de anså ikke sig selv som bedre end andre, men de havde bare flere midler og havde en større bolig og flere forskellige smarte ting. Man kan også sige, at noget af det, der måske er lidt symbolsk, er, at både da Karen, Jens Jensens hustru døde, og da han selv døde, lå de lit de parade inde i deres fine stue i deres kister. Og det er ikke sådan, at jeg ved, om alle folk kunne se det. Men de stod derind, og så blev de taget ud af vinduet. Og så var der strøget gran hele vejen op til kirken.

Nikolai: Ej, hvor vildt.

Anne: Og folk kunne ligesom stå og sige farvel.

Nikolai: En parade?

Anne: Nærmest. Det lyder det til. Altså, der er ikke nogen, der har kaldt det en parade. Det har ikke været iscenesat på den måde, men det har alligevel været der og været ret specielt.

Nikolai: For lige at forstå kontrasterne og hvordan folk på egnen har set på denne familie, vil du så ikke sætte nogle ord på, hvordan Dorf Møllegård har været sammenlignet med andre gårde på denne tid? Hvor unikt er dette, som Jens Jensen har lavet, egentlig?

Anne: Det er ret unikt. Så den er jo kæmpestor også. Den er gigantisk stor, denne gård. Så man kan nok mere sammenligne det med meget velhavende, store bøndergårde andre steder. Det er ikke så typisk for Nordjylland og heller ikke for Vestjylland for den sags skyld. Det er sådan nærmest et blomstrende smørhul, om man så kan sige. Når man ellers ser på herregårde, for eksempel, er de meget større og bedre på Sjælland og Fyn, fordi der var der bedre jord. Men her har man faktisk formået midt i noget lidt svært terræn at skabe sig en blomstrende virksomhed på alle parametre.

Nikolai: Hvilken indflydelse har Jens Jensen haft på lokalområdet? Altså hele denne økonomi? Har det haft nogen indflydelse?

Anne: Jeg ved ikke, om det direkte har haft nogen indflydelse, men jeg tænker, at han har inspireret folk. Han har også gået op i denne andelsbevægelse, for eksempel gennem dette sparekasse-arbejde. Og han har også villet, at folk skulle have det godt. Altså, han var næstekærlig, kan man forstå på de forskellige optegnelser. Han ville egentlig gerne, at folk havde det godt. Og derfor har han sikkert også engageret sig i lokalområdet og lokalmiljøet og gerne villet have, at folk rundt omkring også trivedes. Det er selvfølgelig én ting at være rig selv. Han har jo heller ikke delt ud. Det er jo ikke det. Men han har formodentlig været interesseret i, at det gik godt i hans lokalområde.

Nikolai: Og hvor længe bliver denne udvikling ved?

Anne: Jeg ved ikke, om den bliver ved, helt indtil han dør, men det er i hans levetid. Den er meget begrænset. For der er tre af hans børn, der overtager gården efter hans død.

Nikolai: Hvornår er det, han dør?

Anne: Han dør i begyndelsen af 50'erne, og hans hustru er død allerede i 30'erne. Så han har egentlig været der i relativt mange år alene. Eller med børnene, men uden hustru. Og han får ikke en ny hustru. Så er der tre af børnene - to af sønnerne og en datter - der overtager hele dette kæmpestore menageri med køer, mejeri, hestestald, to møller, kæmpe stort markbrug og svinestald. Det overtager de og laver ligesom en arbejdsfordeling imellem sig. Lidt pudsig, så sker der ikke ret meget mere.

Nikolai: Udviklingen har været under Jens Jensens tid?

Anne: Fuldstændig.

Nikolai: Og kan de varetage denne arv? Det er da noget af et landbrug at overtage.

Anne: Det er et kæmpe landbrug og møllebrug. De deler det, så den ene primært har ansvar for møllerne og hestene og køerne. Den anden har så ansvar for marker og svineholdet. Og de får det egentlig til at gå nogenlunde til at starte med, lige da faren var død. Der har de stadigvæk hestespannd til at køre med markredskaberne. Men igennem 50'erne, hvor traktoren i høj grad kommer meget mere ind i landbruget, sker det jo også hos dem. Så må man af med hestene, som ellers har været noget af det meget vigtige. Man har vundet præmier på dyrskuer også, og man har gået meget op i hesteavl, ligesom faderen gjorde. Så går det lige så stille ned ad bakke med dette husdyrbrug, så man til sidst stort set kun har markdrift, planteavl, og nogle kvier, som man opdrætter. Så det bliver mindre og mindre. Og det er jo selvfølgelig også en af de grunde, der er til, at bygningerne nu står som de gør, for vi har en kostald fra 1920'erne.

Nikolai: Og det står i dag præcis som dengang?

Anne: Det står i dag, præcis som det var dengang i 20'erne.

Nikolai: Er stedet stadig selvforsynende på vand og energi i dag?

Anne: Nej, ikke helt. Nu kræver et museum lidt andet også. Altså, vi vil gerne have nogle touchskærme rundt omkring og sådan noget. Men den sidste af de tre søskende hun

døde i 1996, og så blev det til museum i '97. Næsten helt indtil hun døde var det simpelthen sådan, at det blev forsynet. Det kunne jo ikke trække ret meget. Så den kræft, som jeg fortalte om, der var kommet ind til for eksempel fjernsyn, det kom af anden vej. Men jævnstrømsanlægget fungerede op til gården og havde denne pære, som det nu kunne trække op i huset. Man holdt meget ved det. Man havde også en fornemmelse af, at det var vigtigt at bevare det. Det var jo ikke nødvendigvis så smart, for det var jo måske nemmere bare at køre det hele over kræften på dette tidspunkt. Men helt til det sidste holdt man altså ved denne jævnstrøm nede fra vandmøllen.

Nikolai: Der har den altså kørt, denne turbine, i al den tid?

Anne: Ja, og det gør den stadigvæk.

Nikolai: Vildt. Når du så ser på den energikrise, vi står i lige nu... Det er jo en vild historie, vi har været igennem her med en mand, som har været selvforsynende, i størstedelen af sit liv, på energi. Tror du, vi kan lære noget af historien om Jens Jensen?

Anne: Ja, det tror jeg godt, vi kan. Det kan måske ikke overføres direkte, men der er jo nogen, der drister sig til at sige, at vi ikke skal have vækst hele tiden, men at vi måske bare skal nøjes lidt med noget af det, vi har. Og det kan jo godt være, at det også er noget af det, vi kan lære: Vi kan bruge den forsyning, vi ligesom kan skabe med vind og måske med vand. Det er jo ikke så meget i Danmark. Det er jo mere i Norge, for eksempel, man har haft det. Men der kan jo godt være noget, man kan lave med bølger, solenergi og så videre. Jeg ved faktisk ikke, om det er vedtaget, eller om det bare er et forslag, dette med at der skal være solpaneler på huse, når de bliver bygget om et par år. Hvis man bygger et nyt hus om et par år, så skal der være solceller på taget. Og dette med i højere grad at bruge det, vi kan generere selv - det gælder selvfølgelig også fødevarer og alt muligt andet. At være mindre afhængige af at skulle have ting ude fra verden hele tiden, men nærmere det, som vi kan lave selv, dyrke selv og producere selv af strøm. Men det kræver selvfølgelig også nogle ofre. Altså, at man er villig til at sige: Så kan jeg bare ikke komme længere, fordi jeg ikke har mere energi.

Nikolai: Så simpelthen at se mere på sit lokalområde og leve lidt mere simple liv?

Anne: Præcis.

Nikolai: I dag arbejder man jo stadig med energiforsyning i Brønderslev Kommune på en på en lidt større skala. Vil du ikke lige sætte ord på, hvad det egentlig er, der sker i kommunen i dag?

Anne: Jo, altså Brønderslev Kommune har jo været et af de steder, hvor man faktisk kunne sætte prisen ned på fjernvarme i år. Og det er jo, fordi man også har arbejdet med at være fremsynede. Man har for eksempel lavet et stort flisværk, og man har kæmpestore solcelleparker. Og når jeg siger kæmpestore, så kan man, hvis ikke man har set disse kæmpestore arealer, som drejer efter solen hele tiden, nok ikke helt forestille sig det. Men man har ligesom prøvet at tænke, at man ikke kun skulle satse på én ting. Man har flisværket, man har solcellerne, man har en masse vindmøller deroppe. Man har naturgas- og biogasanlæg. Det er måske ikke lige de ting, man skal nævne nu. Det kunne man godt nævne for et halvt år siden, men nu har vi jo så mange udfordringer med denne gas. Men i hvert fald har man virkelig prøvet at være meget fremsynede, og det er også lykkedes i høj grad, fordi man netop ikke skal sætte prisen op som så mange andre steder.

Nikolai: Så Jens Jensens fremsyn helt tilbage fra starten af 1900-tallet kan nærmest ses i en lige linje til i dag?

Anne: Det kan godt være, at det har påvirket det op igennem tiden.

Nikolai: Tusind tak, Anne Provst, direktør for Museum for Forsyning og Bæredygtighed, for hele dit perspektiv på denne energikrise, vi står i i dag, og denne meget spændende historie om mølleren Jens Jensen.

Anne: Selv tak.

Nikolai: Du har lyttet til et afsnit af Forløber. Dagens afsnit var tilrettelagt af mig, Nikolai Sørensen. Du kan finde flere podcasts om historie ved at søge på Vores Tid i din podcast-app. Tak fordi du lyttede med.